

som ikke vedrører de enkelte Tilfælde, hvortil jeg har sigtet. Jeg skal dog endnu tillade mig den Bemærkning, at naar jeg har gjort opmærksom paa, at Rigsdagen kunde med Grund være foranlediget til at henvise de almindelige Summer, der indstilles til Bevilling, til en visere Undersøgelse af Statsrevisionen, da grunder det sig paa den Betragtning, at der er en stor Forskjel paa Rigsdagens Stilling, eftersom den skal votere en Finantslov, der handler om tilkommende Udgifter, eller en Finantslov, der omhandler Udgifter, som allerede have fundet Sted.

Naar man vil lægge den Betydning i Voteringen, efterat Udgiften har fundet Sted, at den er at betragte, som om Bevillingen var givet, forinden Udgiften virkelig var udredet, forekommer det mig ikke, at man tager Ordene i deres rette Betydning eller bedømmer Stillingen fra det rette Standpunkt. Jeg skal oplyse det med et Exempel, hentet fra denne Lov. Der staar i § 4: "Gjortgjørelse for Bestyrelsen af Hollands-Falsters Bispeembede i Tiden fra 1ste Juli til 1ste Octbr. 1856 500 Rd." Saaledes var Bestemmelsen foreslaaet af Ministeriet, og saaledes er den bleven vedtagen af det andet Thing. Man tillægger nu Statsrevisionen, hvilken Myndighed man vil, saa er det dog klart, at derom kan der ikke længer blive Spørgsmaal, denne Udgift er voteret af Rigsdagen, den er anerkjendt som rigtig, og dermed er den Sag afgjort. Ved mange andre Poster, som her ere indstillede, kan der være Spørgsmaal om, hvorledes det forholder sig; men jeg mener, at man bør skjelle imellem den Stilling, som Rigsdagen indtager ved Voteringen af en Udgift, som ikke har fundet Sted, og ved Voteringen af en Udgift, som har fundet Sted. Det er fra denne Side, at jeg har betragtet de Summer, som voteres i Tillægsbevillingsloven.

Indenrigsministeren: Ja, det er mig ikke klart, hvad det er for en Forskjel, som den ærede Abo Landstingsmand for 1ste Areds (Madsvig) vilde gjøre imellem en moralsk Forpligtelse og en statsretlig Forpligtelse. For mig er der ikke i denne Henseende nogen Forskjel. Vi staae ligeoverfor Magter, der kunne bruge

eller misbruge den dem indrymmede constitutionelle Myndighed. Forsaavidt den ene eller den anden Deel af den lovgivende Magt maatte misbruge sin Myndighed, serinder i selve Forsætningen søgt at raade Bod derpaa, idet der er givet Bestemmelser, hvorved der er søgt at tilvejebringe en Udjevning af saaledes opstaaede Conflict'er. Men jeg seer ikke, at der er nogen Forskjel imellem de moralske og de statsretlige Forpligtelser. Det er jo en Selvfølge, at den moralske Forpligtelse her berører statsretlige Forhold, berører Rigsdagens constitutionelle Rettigheder, og forsaavidt den ærede Landstingsmand har tænkt herpaa, er jeg fuldkommen enig med ham.

Madsvig: Ja, jeg vil ikke gjerne forfølge dette Spørgsmaal videre; men jeg troer dog, at der er en meget væsentlig og klar Forskjel. Jeg troer, at der er visse Ting, som ingen Factor af Lovgivningsmagten retligt kan gjøre. Gjør den det dog, så foreligger der et Retsbrud; men det har endnu ikke været muligt at udfinde den constitutionelle Form, hvorved det kunde eftervises Midler til at hæve Retsbrudet. Man kan jo ikke sætte en Domstol op over den lovgivende Magt. Men jeg siger ikke desto mindre, at der er Noget, som ikke retligt kan stee, og som man derfor skal tage sig iagt for at gjøre. Der er saadanne Ting, som indeholde en fuldstændig Forpligtelse, der ubeluffer ethvert Duffe og Billighedshensyn, idet man maa høre sig for retlige Forpligtelser, der paa hvile En; det er f. Ex. Tilfældet med Statsgjælden. En moralsk Forpligtelse kan der paa mange andre Punkter være tilstede, uden at der er nogen retlig Forpligtelse. Naar saaledes Rigsdagen i en Række af Aar ved Bevillinger har givet Personer, Communer eller Corporationer gblbig Anledning til at troe, at en saadan Bevilling vil blive gjentagen, og derved har bevæget disse Vedkommende til at indlade sig paa store Foretagender, og den lovgivende Magt saa pludseligt vilde afbryde det, så vilde der stee et Brud paa en moralsk Forpligtelse. Her er altsaa en moralsk Forpligtelse, hvor Billighed og Hensyn hertil indeholde Grund til at give Bevilling, men her er ikke nogen retlig Tvang tilstede. Jeg skal tage et nærliggende Exempel